

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ

Ο **Συμβολισμός** αποτελεί καλλιτεχνικό ρεύμα που αναπτύχθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα το Σεπτέμβριο του 1886 γαλλικής (και βελγικής) προέλευσης. Ο όρος προέρχεται από τη λέξη –**σύμβολο** και την συχνή ιδιόμορφη χρήση του. Αναπτύχθηκε κυρίως στην κυρίως στην ποίηση , ωστόσο συναντάται και στις εικαστικές τέχνες. Ο γάλλος ποιητής Jean Mores δημοσίευσε το μανιφέστο του συμβολισμού . Αυτή ήταν η επίσημη εμφάνιση μιας νέας λογοτεχνικής σχολής , που κυριάρχησε στην γαλλική ποίηση ως τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα. Ο γαλλικός συμβολισμός γεννήθηκε σε μεγάλο βαθμό **ως μια αντίδραση** απέναντι στον Νατουραλισμό και τον Ρεαλισμό , επίσης στην ρητορεία και την παρνασσιστή απάθεια ρεύματα που προηγήθηκαν χρονικά και που προσπάθησαν να συλλάβουν την πραγματικότητα με πιστό τρόπο.

Ο συμβολισμός από την πλευρά του αντιπαρέβαλε την **πνευματικότητα, τη φαντασία και το όνειρο** ως αναπόσπαστο μέρος της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Οι συμβολιστές πίστευαν πως σκοπός της τέχνης είναι να συλλάβει και να εκφράσει περισσότερο απόλυτες αλήθειες, τις οποίες μπορεί να προσεγγίσει με έμμεσους τρόπους. Για τον συμβολιστή ποιητή η πραγματικότητα που αντιλαμβάνεται ο καθένας με τις αισθήσεις του , δηλαδή ο εξωτερικός κόσμος δεν έχει κανένα ποιητικό ενδιαφέρον. Για αυτό το λόγο, **έγραφαν με μεταφορικό τρόπο και χρησιμοποιώντας εικόνες και αντικείμενα με συμβολική έννοια. Έντονο ήταν και το μεταφυσικό ή μυστικιστικό στοιχείο. Ο θάνατος**, μυθολογικά αλλά και δραματικά στοιχεία ήταν έντονα στη θεματολογία των συμβολιστών.

Τα μέχρι τότε επικρατούντα ρεύματα του ρεαλισμού, αλλά και του νατουραλισμού στο μυθιστόρημα, επιδιώκουν την αναζήτηση και αναπαραγωγή της αντικειμενικής αλήθειας. Η απάντηση των Συμβολιστών έρχεται σε μια εποχή (κυρίως κατά το τέλος του αιώνα) όπου παρατηρείται μια σημαντική πνευματική αλλά και ψυχολογική κόπωση. Οι Συμβολιστές αναζητούν και συνθέτουν την ομορφιά στην τέχνη και κατ' επέκταση στη ζωή. Συμβολισμός γενικά σαν έννοια θα

μπορούσε να είναι η αντικατάσταση μιας έννοιας από κάποια άλλη η οποία να παραπέμπει στην πρώτη. Μ' αυτή την έννοια θα μπορούσαμε να βρούμε συμβολιστικές νύξεις σε όλα σχεδόν τα λογοτεχνικά ρεύματα.

Χαρακτηριστικά

Η προσπάθεια απόδοσης των ψυχικών καταστάσεων με τρόπο έμμεσο και συμβολικό, δηλαδή μέσα από τη χρήση των συμβόλων· αυτή η προσπάθεια οδηγεί σε μια **υπαινικτική και υποβλητική χρήση της γλώσσας**, σε συνδυασμό με μια διαισθητική σύλληψη των πραγμάτων και μιαν **αφθονία εικόνων και μεταφορών** (όλα αυτά τα στοιχεία μαζί κάνουν ασφαλώς το ποίημα πιο δυσνόητο)

η αποφυγή της σαφήνειας και η προσπάθεια για τη δημιουργία ενός κλίματος ρευστού, συγκεχυμένου, ασαφούς και θολού, που συνυπάρχει με μια διάθεση ρεμβασμού, μελαγχολίας και ονειροπόλησης

η έντονη πνευματικότητα, ο ιδεαλισμός και, σε πολλές περιπτώσεις, ο μυστικισμός

η προσπάθεια να ταυτιστεί η ποίηση με τη μουσική, που εκδηλώνεται με την έντονη μουσικότητα και τον υποβλητικό χαρακτήρα του στίχου (απευθύνεται ταυτόχρονα στην ακοή και στο συναίσθημα)

οι πολλές τεχνικές, μορφολογικές και εκφραστικές καινοτομίες: χαλαρή ομοιοκαταληξία, ανομοιοκατάληκτος ή ελεύθερος στίχος, πολλά και πρωτότυπα σχήματα λόγου, ιδιόρρυθμη σύνταξη, νέο λεξιλόγιο κτλ.

ο περιορισμός του νοηματικού περιεχομένου του ποιήματος στο ελάχιστο: η ποίηση απαλλάσσεται από κάθε φιλοσοφικό και ηθικό-διδασκτικό στοιχείο, καθώς και από ρητορισμούς ή θέματα του δημόσιου βίου· γίνεται αυτό που θα έπρεπε πάντοτε να είναι, δηλαδή **καθαρή ποίηση (poésie pure)**, γεμάτη μαγεία και γοητεία.

το ποίημα δεν έχει πλέον ως στόχο τη μίμηση της φύσης, του εξωτερικού κόσμου ή της πραγματικότητας αλλά τη δημιουργία ενός άλλου, διαφορετικού, ποιητικού κόσμου· εξάλλου, ως προς τα μορφολογικά ή τα δομικά χαρακτηριστικά, οδηγούμαστε μακριά από κάθε περιορισμό, προς τη διάλυση του ποιήματος.

Χαρακτηριστικά συμβολισμού στα ποιήματα

1) Κ. Καβάφης «Ιθάκη»

2) Κ. Καρυωτάκης «Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές»

3) Τ. Άγρας «Αμάξι στην βροχή»

Το εννοιολογικό περιεχόμενο των ποιημάτων περιορίζεται στο ελάχιστο. Υπάρχει μουσικότητα, ακουστική ποιότητα λέξεων όπως και ποικίλοι συνδυασμοί, οι λέξεις έχουν αξία κυρίως ως ήχοι. Κυρίαρχο στοιχείο είναι η υποβλητικότητα. Ο ποιητής υποβάλλει τις ψυχικές του διαθέσεις στο ποίημα, το οποίο είναι πλήρες από συναισθήματα με έναν μελαγχολικό τόνο. Έντονη επίσης είναι και η συσχέτιση των αντικειμένων με μηνύματα και διαθέσεις του ποιητή, τα αντικείμενα γίνονται σύμβολα και εκφράζουν ψυχικές καταστάσεις.